

باسمه تعالی

سخنی بادانشجویان عزیز:

پس از حمد و ثنای ذات اقدس خدای کریم و درود و صلوات بر نبی مکرم اسلام و اهل بیت اطهرش، این جزوه جهت تکمیل عرایض اینجانب در کلاس و در جلسه اول تهیه و تنظیم گردیده است، لذا استدعا دارم مطالب این جزوه را با دقت مطالعه فرمایید و به کار گیرید، چرا که به فضل خداوند در اولین جلسه حضور در تک ساعت عملی از شما عزیزان خواسته خواهد شد و نمرات شما دانشجویان ثبت می گردد. سعی شده در این جزوه هم بخش تئوری مطالب و هم تمرین گذاشته شود تا شما عزیزان بتوانید با تمرین و ممارست به اهداف مشخص شده در این ترم که همان روخوانی و روان خوانی (و روش تدریس آموزش قرآن) این کتاب الهی می باشد برسید. از شما مهربانان التماس دعای خیر دارم.

بخش اول: اسامی حروف القبا:

تعداد حروف عربی ۲۸ حرف است که یک قول غیر مشهور نیز هست که می گوید ۲۹ حرف است که ء را چون پایه حرکات کوتاه قرار می گیرد یک حرف جداگانه به حساب می آورند. در اینجا چون بیا نش فایده عملی ندارد بیان نمی کنیم

ترتیب الفبایی و اسامی حروف عربی عبارتند از:

۱) الف، ب (با)، ت (تا)، ث (ثا)، ج (جیم)، ح (حا)، خ (خا)، د (دال)، ذ (ذال)، ر (را)، ز (زا)، س (سین)، ش (شین)، ص (صاد)، ض (ضاد)، ط (طا)، ظ (ظا)، ع (عین)، غ (غین)، ف (فا)، ق (قاف)، ک (کاف)، ل (لام)، م (میم)، ن (نون)، ه (ها)، و (واو)، ی (یا)

تمرین ۱: هریک از حروف زیر را با اسامی خود بخوانید:

ج ح خ ه ع غ ف ق ث ص ض ن م ا ب ل ی س ش و د ذ ر ز ط ظ

شکل حروف: مانند فارسی است؛ به جز سه حرف:

۱- حرف «تاء» (ت ت تة)

۲- حرف «کاف» (ک ک) ۳- حرف «یاء» به شکل های (ی)

صدای حروف:

شیوه ی تلفظ ۱۰ حرف از زبان عربی با فارسی متفاوت است این حروف عبارتند از:
(ث ح ذ ص ض ط ظ ع غ و) که با نحوه ی تلفظ این حروف در بخش تجوید آشنا می شوید.

تاریخچه مختصر:

تا پیش از اسلام مدرکی دال بر خط و سواد داشتن عرب های حجاز نیست، ولی از عرب های شمالی عربستان ۵ مدرک که کهنه ترین آنها مربوط به ۵۱۲ میلادی است، بدست آمده. از عرب های جنوبی (مردم یمنی) نیز آثاری بدست آمده است که با حروف خط و الفبای مسند می نوشتند. مردم حجاز که بر اثر صحرانشینی از نوشتن خط بی بهره ماندند. اما اندکی از آنها که کمی پیش از اسلام به عراق و شام می رفتند نوشتن را از آنها آموختند و عربی خود را با حروف نبطی یا سریانی و عبرانی می نوشتند. برای نمونه سفیان بن امیه که از بازرگانان آن دوره بود از کسانی بود که خط سریانی (سپترنجیلی) را به حجاز آورد.

در آغاز دوران اسلامی مسلمانان تلاش کردند قرآن را به نگارش در آورند؛ و عده کمی از آنها که نوشتن می توانستند شامل «علی بن ابی طالب»، «عمر بن خطاب» و «طلحة بن عبیدالله» قرآن را به نگارش در آوردند. در این نگارش از حروف نبطی یا سریانی (سپترنجیلی) استفاده شد. خط های نبطی و سریانی هر دو از خط آرامی منشأ گرفته بودند. در این خط ابهامات زیادی بود و حروف بدون نقطه نوشته می شدند و مصوت های کوتاه و برخی مصوت های بلند مانند «ا» در میان واژه ها نوشته نمی شد.

پس از آنکه عرب ها ایران را تسخیر کردند، چون بیشتر عرب ها خواندن و نوشتن نمی دانستند، ایرانیان را برای کار های دیوانی استخدام کردند. ایرانیان دیوان سالار نیز که پی به مشکلات خط عربی برده بودند تلاش کردند شیوه نوشتار را بهبود بخشند. ایرانیان با ذوق و سلیقه خود و با نیم نگاهی به خط پهلوی، خط نوشتاری را تکامل بخشیدند. در واقع خط عربی و فارسی کنونی، خطی است که ایرانیان در شکل گیری و تکامل آن سهم عمده ای داشته اند.

بخش دوم: حروف مقطعه در قرآن کریم

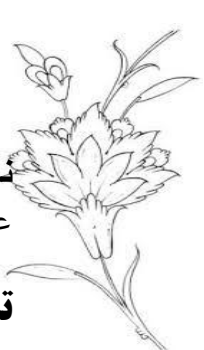
قاعده ی هر زبانی این است که اگر حرفی به صورت تنها نوشته شد آن را با اسمش بخوانند و اگر به حروف دیگر متصل شد آنها را به صورت کلمه بخوانند، ولی در ابتدای ۲۹ سوره از قرآن کریم به حروفی بر می خوریم که به یکدیگر متصل شده اند ولی به صورت کلمه خوانده نمی شوند بلکه هر حرفی به تنهایی و با اسم عربی اش خوانده می شود، به همین دلیل به آن ها «حروف مقطعه» می گویند، مثل:

یس که خوانده می شود یا - سین

نکته: اسامی حروفی که همزه دارند در حروف مقطعه همزه شان تلفظ نمی شود.

حروف مقطعه ای که ابتدای ۲۹ سوره می آیند بدون ذکر موارد تکراری عبارتند از:

ص - ق - ن - یس - حم - طه - طس - طسم - الر - الم - المر - المص - حم عسق - کهیص

نکته: اگر بخواهیم همه ی این حروف را با حذف تکراری ها در یک عبارت جای دهیم، می توانیم این عبارت را بگوییم: «صِرَاطُ عَلِيٍّ حَقُّ نُمَيْكَةٍ: راه علی حق است به آن چنگ می زنیم.»ⁱⁱ

تمرین ۲: حروف مقطعه زیر را بخوانید:

طسم : الر : الم : المر :
المص : حم : عسق : کهيعص :

دانشجویان عزیز، سوره های دارای حروف مقطعه را در ۲۹ سوره ی قرآن کریم پیدانموده و به شکل زیر در جدولی نام سوره، حروف مقطعه ی آن و نحوه خواندن را بنویسید:

ردیف	نام سوره	حروف مقطعه بکار رفته	نحوه خواندن
۱	بقره	الم	الف، لام، میم
۲			
۳			
۴			
۵			
۶			
۷			
۸			
۹			
۱۰			
۱۱			
۱۲			
۱۳			
۱۴			
۱۵			
۱۶			
۱۷			
۱۸			
۱۹			
۲۰			
۲۱			
۲۲			

ⁱ جهت مطالعه بوده و جزء آزمون نیست.

ⁱⁱ این قسمت نیز جهت بیاد سپردن حروف مقطعه است و برای مطالعه ...